

Streszczenie

We współczesnej edukacji coraz większe znaczenie ma wykorzystanie technologii. Jedną z takich technologii edukacyjnych są agenty pedagogiczne, których koncepcja skrytalizowała się wstępnie na przełomie XX i XXI wieku. Pierwotnie pełniące funkcje przewodników w multimedialnych środowiskach uczenia się, agenty pedagogiczne, wraz z progresją myśli i technologii w ich obszarze, stopniowo wykorzystywane są w innych celach edukacyjnych, a także terapeutycznych. W rozprawie podejmowana jest próba interdyscyplinarnego i wielopłaszczyznowego spojrzenia na interakcje z agentami pedagogicznymi i specyfiką nawiązywanej z nimi relacji. Dla ukazania towarzyszącego im kontekstu edukacyjnego prześledzony jest komparatystycznie rozwój współczesnych technologii edukacyjnych w Polsce, Japonii, Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Na wybranych reprezentatywnych przykładach przedstawiony jest stan wiedzy i techniki dotyczący agentów pedagogicznych. Opisane są kluczowe dla agentów efekty (efekt persony i efekt Tamagotchi) oraz omówione są realizowane przez agenty pedagogiczne funkcje i odgrywane role. Podjęta jest próba określenia okoliczności, które doprowadziły do wyodrębnienia i wyspecjalizowania się agentów pedagogicznych. Szczególna uwaga zwrócona jest na aspekt pojmowania interakcji z agentami w kontekście efektu lalki oraz koncepcji *basho* 場所 – *mise en scène*. Wskazane są dwa nurty w podejściu do agentów: narzędziowe i podmiotowe. W ich kontekście podjęta jest dalsza pogłębiona analiza uwzględniająca szerszy kontekst antropokulturowy interakcji z agentami w kulturze zachodniej i kulturach azjatyckich. Poprzez porównanie wyjaśniona jest potrzeba podmiotowego podejścia do agentów, w zestawieniu z zagrożeniami związanymi ze stosowaniem podejścia narzędziowego. Wskazana jest konieczność promowania budowania relacji podmiotowych z agentami oraz przedstawione jest typowe podejście stosowane w tym celu w obszarze technologii agentowych, polegające na adaptowaniu się agentów do użytkownika. Jako alternatywa dla tego podejścia, zaproponowany jest inny

sposób budowania relacji z agentami wraz z opisem badania przeprowadzonego w celu jego weryfikacji. Zrealizowany w grupie studentów ($N = 63$) eksperyment pedagogiczny w technice grup równoległych, wykazał, że zachodzi związek pomiędzy personalizacją awatara zrobotyzowanego agenta (zmienna kontrolna) przez uczestników badania a interakcją, którą z nim podejmowali oraz jej skutkami. Niemniej, uzyskane wyniki nie pozwoliły na jednoznaczne określenie występowania związku wobec niektórych z badanych aspektów. Badanie polegało na personalizacji przez uczestników awatara komercyjnego programowalnego mówiącego agenta pedagogicznego „Super Doc” w dwóch sytuacjach: sytuacji zadaniowej (gry z robotem) i „swobodnej zabawy” (dowolnego projektowania). Na podstawie wyników zarysowane zostały potencjalne zastosowania aplikacyjne poczynionych ustaleń oraz podkreślona została konieczność prowadzenia dalszych badań nad zaproponowanym i innymi sposobami budowania relacji z agentami – jak i aktywnego ich włączania do bieżącej praktyki edukacyjnej.

Słowa kluczowe: agenty pedagogiczne, interakcja, personalizacja, awatar, edukacja, technologia

Robert Giedma
9.03.2023